

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Emigrantlitteraturen (1872)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 143. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992359427808/facsimile.pdf> (tilgået 06. maj 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

En Franskmand, der kalder en kundskabsrig Kvinde Pedant, faar i Bogen Svaret: «Hvad ondt er der i, at en Kvinde kan Græsk?»

Corinna mangler da heller ikke Blik for, at den officielle Hævden af Pligt og Moral i Norden er grundet paa den største Raahed med Hensyn til alle de Tilfælde, i hvilke Samfundsloven engang er brudt. Hun viser, hvorledes Manden i England ikke agter noget Løfte eller noget Forhold uden det som retsligt er ført til Protokols, og hvorledes der i det strenge England til Helligheden af Ægteskabet, til det ulastelige Liv i Hjemmet svarer den skamløseste og mest bestialske Prostitution, som den personlige Djævel svarer til den personlige Gud. I Modsætning her-til siger hun med kvindelig Forsigtighed og Blufærdighed, men dog med Bestemthed: «De huslige Dyder udgør i England Kvindernes Hæder og Lykke, men hvis der er Lande, i hvilke Kærlighed træffes udenfor Ægteskabets hellige Baand, saa er blandt disse Lande det, hvor der tages mest Hensyn til Kvindens Lykke: Italien. Mændene har der dannet sig en Moral for de Forhold, der falder udenfor Moralen, en Hjertets Domstol.» Det er dette Tribunal, som fik Domskraft ved Middelalderens Kærlighedshoffer; det er dette, som slaar Byron saa stærkt, da han i Italien træffer et det engelske aldeles modsat, men iøvrigt fuldstændigt Moral-system. Og som altid forsøger hun ogsaa her at føre disse mildere Sæder tilbage til Landets milde klimatiske Forhold. Hun siger: «Hjertets Forvildelser indgyder her mer end andensteds en overbærende Medlidenhed. Jesus har jo sagt om Magdalene: Meget vil blive tilgivet hende, fordi hun har elsket Meget. Disse Ord er blevene udtalte under en ligesaa smuk Himmél som vor; denne samme Himmél anraaber for os om Guddommens Barmhertighed.»

Corinna, som selv er Katolik, lærer den protestantiske Skotte, der elsker hende, at forstaa den italienske Katolicisme: «Da Katolicismen her ikke har høvt nogen anden Religion at kæmpe med, har den faaet et Præg af Blidhed og Overbærenhed som intet andet Sted, medens derimod Protestantismen i England for at tilintetgøre Katolicismen dér har maattet væbne sig med den største Strengthed i Grundsætninger og i Moral. Vor Religion formaar ligesom den antike at besjæle Kunstnerne, at beaande Digtterne og udgør saa at sige en Del af alle vort Livs Nydelser, medens Eders, der maatte indordne sig i et Land, i hvilket For-

standea spiller en meget større Rolle end Indbildningskraften, har antaget et Præg af sædelig Strengthed, som den for bestandig vil beholde. Vor taler i Kærlighedens Navn, Eders i Pligtens. Skønt vore Dogmer er ubetingede, er vore Grundsætninger frie, og vor retroende Enevælde lempes sig efter Livets Omstændigheder, medens Eders religiøse Kætteri uden at kende til Undtagelser skaffer sine Love Respekt.» Hun viser, hvorledes man derfor i de protestantiske Lande bestandig nærer en Frygt for Geniet, for Aandens Overlegenhed. «Man gør det med Urette,» siger hun, «thi denne Overlegenhed er efter sit Væsen yderst moralsk. Den, der forstaar Alt, bliver meget overbærende, og den, der føler dybt, bliver god.»

«Hvorfor er store Evner en Ulykke? Hvorfor har de forhindret mig i at blive elsket? Vil han hos en anden Kvinde finde mere Aand, mere Sjæl, mere Æmhed end hos mig? Nej, han vil finde mindre, og han vil være tilfreds, thi han vil føle sig i Overensstemmelse med Samfundet. Hvilke unaturlige Glæder, hvilke unaturlige Kvaler det skænker! Overfor Solen og Stjernehimlen føler man kun Trang til at elske hinanden og føle sig hinanden værdig, men Samfundet, Samfundet, hvor gør det Hjertet haardt og Aanden letsindig, hvor bringer det En til at leve blot for hvad man vil sige om os! Hvis Menneskene en Dag mødte hverandre, hver for sig befriede fra det Tryk, som Alle udøver paa hver Enkelt, hvilken ren Luft vilde da trænge ind i Sjælen, hvormange nye Ideer, hvormange sande Følelser vilde ikke forfriske! — Modtag da min sidste Hilsen, du mit Fødeland!» udbrøder Corinna i sin Svanesang til Ære for Rom — og man føler den Landsforvistes Bitterhed og Selvfølelse overfor Napoleon i disse Ord: «Du har indrømmet mig Hæder, du frisisindede Folk, der ikke forviser Kvinderne fra dit Tempel, ikke ofrer det u dødelige Talent paa en forbigaaende Skinsyges Alter, men altid har Bifaldsrøab for Geniet, naar du ser det stige. Du véd at det er en Sejrhætte uden Overvundne, en Erobrer uden Bytte, der øser af Evigheden for at berige Tiden!»

Dette Grundrids af Modsætningen mellem et katolsk og et protestantisk Følelsesliv forbereder Modsætningen mellem den dobbelte Kunstanskuelse. Og paa dette Punkt er Bogens Betydning den, at føre et energisk Slag imod det protestantiske Hovmod og den kunstneriske Uforstand, som betegner Oswald, der